

A MAGYAR PEDAGÓGIA ÚJ FELADATOK ELŐTT

Új magyar pedagógiai folyóiratot vesz kézbe a neveléstudományi kutatók és a nevelés kérdéseivel hivatásosan foglalkozó pedagógusok közössége, valamint a nevelés kérdései iránt érdeklődők egyre inkább szélesedő köre, — a Magyar Pedagógiát, a Magyar Tudományos Akadémia Pedagógiai Bizottságának folyóiratát.

Történelmileg most első ízben kerül sor arra, hogy tudományos életünk legfelső irányító fóruma, az Akadémia, folyóirattal is segíti a hazai neveléstudomány fejlődését. Maga ez a tény a pedagógiára nézve olyan jelentős, hogy a különleges kommentálást feleslegessé teszi. A nagy múltú visszatekintő régi „Magyar Pedagógia” nem kifejezetten akadémiai folyóirat volt, hanem a Magyar Pedagógiai Társaságnak a maga korában jelentős társadalmi funkciót betöltő, sok számottevő publikációt közlétező orgánuma.

Az új Magyar Pedagógia a szocializmus építésének történelmi feltételei között a marxista — leninista szellemű neveléstudomány hazai kutatási eredményeinek publikálásával kíván hozzájárulni — testvérlapjával, a Pedagógiai Szemlével együtt — nevelésügyünk kérdéseinek megoldásához. A folyóirat megjelentetésével az Akadémia a szocialista neveléstudomány hazai fejlődésének általános előmozdításán túl lehetőséget kíván nyújtani a Pedagógiai Bizottságnak, hogy hatékonyabban tudja a pedagógiai kutatás országos irányítását és koordinálását elvégezni, segíteni kívánja a Bizottság tagjait, az egyetemek és főiskolák pedagógiai tanszékeinek munkatársait s általában a pedagógiai elmélet és gyakorlat munkásait abban, hogy hosszabb terjedelmű, magas színvonalú publikációk közzétételére szélesebb lehetőségük legyen.

A „Magyar Pedagógia” indulásával, illetve ismételt megjelentetésével kapcsolatban legalább három fontos körülményre szükséges rámutatnunk.

Nem felesleges hivatkozni először is arra, hogy az az „egyetemes nevelői közgondolkodás”, melyről a múltban közoktatáspolitikusok és nevelési elmélkedők több ízben beszéltek, a tökéletes társadalmi viszonyok között csak illúzió maradt, akkori megvalósulása többféle oknál fogva is irreálisnak bizonyult. Ezzel szemben a szocializmus építésének során egyre fokozódik az ifjúság nevelése iránti társadalmi érdeklődés, s ez a körülmény szoros összefüggésben van azokkal a törvényszerűségekkel, melyek társadalmunk fejlődésében ma érvényre jutnak. Az emberi személyiség sokoldalú kifejelesztésének objektív törvényszerűsége a szocialista társadalomban, a társadalmi fejlődés és az egyéni perspektívák egyre nagyobb konvergenciája, a szemünk láttára testet öltő szocialista erkölcs és a tudományos világnézet fokozott meggyökeresztetésének szükségessége az ifjúságban s ennek visszahatása a társadalmi fejlődésre, valamint az ezekkel kapcsolatos eszmélkedések — egyre szélesebbkörűen mutatják fel a neveléstudomány felelősségét, de

természetesen e tudomány fejlődéséért felelős fórumok teendőit is. Az utóbbi években egyre általánosabbá váló érdeklődés a nevelés kérdései iránt, s az egyre világosabbá váló társadalmi igény a neveléstudományi kutatásokkal szemben — olyan sajátos vonása napjainknak, amely magában véve is eléggé indokolja a Magyar Pedagógia megjelenését.

Az előbbi általános helyzeten belül az új akadémiai folyóiratnak különös jelentőséget ad — másodszor — az a körülmény, hogy olyan fejlődési időszakban kezd meg működését, amelyben az oktatási rendszerünk továbbfejlesztésére vonatkozó IRÁNYELVEK a szokottnál is nagyobb feladatokat állítanak a neveléstudomány elé. Ilyen körülmények között e folyóirat előmozdíthatja — és szükségképpen elő is kell mozdítania — annak a direktívának a megvalósulását, hogy a neveléstudomány kutatási tematikája terjedjen ki mindazokra a kérdésekre, amelyek közoktatási feladataink homlokterében állnak, különösen az iskola és az élet, az oktatás és a termelő munka, az elmélet és a gyakorlat által felvetett kérdésekre, a nevelés és oktatás tartalmi és módszertani problémáira, a világnézeti erkölcsi és közösségi nevelés témáira. Magától értetődik, hogy ennek a tematikának ki kell terjednie arra a területre is, melyet az Irányelvek-ben, mint a neveléstudomány új feladatainak egyikét így találunk megfogalmazva: „Behatóan kell foglalkozni a felsőoktatás nevelésméleti, neveléslélektani problémáival és ki kell dolgozni a felsőoktatás módszertanát.” A felsőfokú pedagógia tematikáját érintő publikációk egy része természetesen a Felsőoktatási Szemlében kapja meg a maga természetes megjelenési helyét; nyilvánvaló azonban, hogy a — remélhetően — egyre szélesebbkörűen meginduló ténykutatásokon alapuló vizsgálatok eredményeként jelentkező és megfelelő szintű nagyobb publikációk leginkább a Magyar Pedagógia felé orientálódhatnak.

Az előbbiekkal szoros összefüggésben utalnunk kell — harmadszor — arra a fontos körülményre, mely nálunk a tudományok fejlődését ma általában jellemzi, s ez a Minisztertanács idevonatkozó rendeletének megfelelően kibontakozó széleskörű tudományos tervező munka. Ennek eredményeképpen a neveléstudományban is elkészült a távlati tudományos kutatási tervet magában foglaló tervtanulmány. A fő feladat: „A szocialista neveléstudomány és az ifjúság szocialista szellemében történő nevelésének-oktatásának problémái”. A fő feladaton belül kilenc komplex távlati kutatási téma foglalja magában azt a nagyszámú részfeladatot, melyet a neveléstudományi kutatóknak országos viszonylatban meg kell oldaniuk. E kutatási feladatok sikeres elvégzéséhez természetesen fokozottan kívánatosá válik a kutatás országos koordinálása. Tekintettel a neveléstudományi kutatás viszonylag szűkös káderhelyzetére, itt az átlagon felüli mértékben kell törekedni a rendelkezésre álló erők együttműködésére. A koordinálással kapcsolatos elvi-szervezési kérdések gravitációs iránya — amint ez természetes — az akadémiai Pedagógiai Bizottság; ebből viszont önként következik, hogy a kutatással kapcsolatos egész munkálatnak fontos fóruma lesz a Magyar Pedagógia.

Az előbb felsorolt három körülmény már önmagában véve meghatározó jelentőségű a Magyar Pedagógia általános teendőire, publikációinak irányára, működésének jellegére nézve. Ha szoros kapcsolatban kíván lenni az élettel — s ez e folyóiratra nézve egzisztenciális kérdés — akkor az előbb említett, illetve néhány vonással jellemzett általános helyzet által meghatározott problémákra kell mindenekelőtt feleletet keresnie.

A feleletek keresése közben azonban a neveléstudomány jelenlegi fejlettségi stádiumában fontos elvi problémákba ütközünk. Ilyen e folyóirat vonatkozásában mindenekelőtt a publikációk jellegének kérdése. A pedagógiai valóságból származó

eleven problémákra adandó válaszok ugyanis többféle úton-módon születhetnek. Válaszok származhatnak mindenekelőtt azoknak a pedagógiai tapasztalatoknak specielis elemzéséből és általánosításából, amely tapasztalatok — a nevelési céllal való empirikus összehasonlítás és általános megítélés szerint — leginkább reprezentálják szocialista közoktatáspolitikánk megvalósulásának jellegét. Válaszok származhatnak a pedagógiai valóság tapasztalataival lényeges pontokon érintkező s azokból kipattanó hipotézisek egzakt vizsgálatok segítségével történő igazolásából; ezek a vizsgálatok is szűkebb vagy szélesebb kérdésfeltevésekkel, valamint a kísérlet szűkebb és szélesebb értelemben vett változatával dolgozhatnak s ennek megfelelően jellegük is eltérő lehet. Válaszok azonban nemcsak az előbb említett módokon adódhatnak a nevelés fontos kérdéseire, hanem elméleti jellegű vizsgálódások útján is, olyan elvi-ideológiai kérdések kidolgozás útján, melyek társadalmilag meghatározott nevelési célunkból deduktív módon adódnak, s voltaképpen elvi előfeltételei minden egyéb pedagógiai vizsgálatnak, kutatásnak.

Nyilvánvaló, hogy a jelenlegi szükségleteket és lehetőségeket figyelembe véve, e folyóiratban jelentős helyet kell biztosítani a pedagógiai kutatás pontos és hatékony módszereit bemutató tanulmányoknak, egzakt vizsgálatok leírásainak, ilyen vizsgálatok eredményei értékelésének a neveléstudomány minden területén. Ilyen vizsgálatokkal, illetve publikációkkal ugyanis sokat tehet a folyóirat annak érdekében, hogy a közoktatásügyünk fejlődése során tömegével felmerülő kérdések egyre biztonságosabb válaszokat kapjanak, s a pedagógiai feltevések, vélekedések helyett egyre inkább az igazolt pedagógiai válaszok irányában találjanak megoldást. Ez magának a neveléstudománynak a fejlődése szempontjából is alapvető; a sokszor emlegetett aktuális és fundamentális kutatási igények e tekintetben valószínűleg egybeesnek.

Egzakt vizsgálatok leírásaival s megfelelő szintű elemzéseivel, illetve ilyen jellegű vizsgálatok publikáció útján történő támogatásával egyidejűen azonban e folyóiratnak különleges feladata — éppen mert akadémiai folyóirat — megfelelő szintet elérő olyan elméleti jellegű tanulmányok közlése is, melyek a neveléstudomány alapkérdéseire vonatkoznak, olyan kérdésekre, melyek helyes megoldása széles területen viszi előre a neveléstudomány fejlődését. A pedagógiai kutatás területén számos ilyen kérdés jelentkezik. A pedagógia tárgyának egyre pontosabb meghatározásából, metodológiájának egyre differenciáltabb megközelítéséből adódó problémák fejtegetése mellett különösen a nevelés és társadalom, nevelés és politika szoros összefüggését feltáró elméleti tanulmányok, valamint a nevelés etikai, esztétikai, ismeretelméleti alapjait, pszichológiai területét kifejtő közlemények, önálló értékeléseken alapuló neveléstörténeti publikációk stb. tartoznak a folyóirat tartalmi programjának e második helyen említett csoportjába.

Természetesen aligha volna helyes a folyóiratot tartalmilag előre határok közé szorítani. Az említett kétféle jellegű, de mindenképpen tudományos szintű és igényű tanulmányok ugyanis különböző témákon belül jelentkezhetnek, a témákat pedig — legalábbis jelentős részben — meghatározza társadalmunk fejlődésének adott szakasza, közoktatásunk helyzete és perspektívája, valamint az a körülmény, hogy maga a neveléstudomány mennyire tud lépést tartani azokkal az igényekkel, melyek a társadalmi fejlődés bázisán számára megérlelődnek.

A pedagógia fejlődésének jelenlegi szakaszában mind az akadémiai Pedagógiai Bizottságnak, mind a Bizottság folyóiratának fokozottan kell majd törekednie arra, hogy eleven kapcsolatokat tudjon kiépíteni más tudományokkal. E kapcsolatok — megfelelő esetben — segíteni fogják a neveléstudomány fejlődését, s ez egyszerűen azt jelenti, hogy a neveléstudomány egyre magasabb szintű

válaszokat tud adni a területén felmerülő kérdésekre. Egzakt vizsgálatok leírását, elemzését és általánosítását adó tanulmányok, valamint megfelelő szintet elérő elméleti jellegű tanulmányok mellett szükség lesz tehát olyan tanulmányokra is, melyek más tudományokkal való együttműködés elvi és gyakorlati kérdéseit, e kérdésekkel kapcsolatos viták tanulságait, esetleg komplex kutatások eredményeit tartalmazzák.

A folyóirat tanulmányi anyaga évnegyedről évnegyedre egy-egy fő téma köré tömöríthető és tömörítendő is, amint ezt már ez az első szám mutatja. Ha a folyóirat nem rovatok szerint tagolódik, hanem egy-egy fontosabb kérdés köré csoportosítja az egyes számok anyagát, lehetősége lesz arra, hogy bizonyos kérdéseket több oldalról, mélyebben megvilágítson.

A fő tanulmányok jellege mellett a továbbiakban utalnunk kell még a publikálás terjedelmére, határaitra is.

A tanulmányi anyagot fokozatosan mind alaposabb és sokoldalúbb tájékoztatásnak kell kiegészítenie a folyóiratban, amely tájékoztatás kiterjed a művelődéspolitikai és iskolaszervezeti problémákra és törekvéseire, egy-egy évnegyed tudományos irodalmának ismertetésére és bírálatára, akadémiák, egyetemek és főiskolák, tudományos intézetek, kongresszusok munkásságának, évkönyveinek ismertetésére, az UNESCO tudományos üléseiről szóló tájékoztatásra, más tudományok pedagógiai szempontból jelentős következtetéseire stb. Szükséges lesz továbbá a hazaival való összevetés céljából időről időre külön áttekinteni a Szovjetunióban és a népi demokratikus országokban, a nyugati államokban és az újonnan felszabadult vagy még gyarmati sorban élő országokban bekövetkezett vagy folyamatban lévő változásokat.

A fő tanulmányok jellege s az egyéb publikációk által felölelt terület általános megjelölése igen lényeges ugyan egy folyóiraatra nézve, de egy ennél is lényegesebb s minden publikációra egyaránt vonatkozó szempont a különböző közlemények elvi-ideológiai színvonala, marxista—leninista világnézeti megalapozottsága. A folyóirat szerkesztőségének fő törekvése, hogy az MSZMP általános politikai irányvonalának és kultúrpolitikai direktíváinak megfelelően minél hatékonyabban járuljon hozzá ifjúságunk szocialista szellemű neveléséhez. Ezért szüntelenül maga előtt kívánja tartani azt a többszörösen bebizonyosodott igazságot, hogy a szocialista nevelés céljának, vagyis a szocialista jelen és jövő szempontjainak központba való állítása, a társadalmunk további fejlődéséhez nélkülözhetetlen pedagógiai feltételek egyre jobb megteremtésére való törekvés a legfőbb biztosítéka annak, hogy ideológiailag megfelelő szintű publikációkat érjünk el, melyekben az ideológiai és szakmai igényesség egymást fedő fogalmakká válnak.

A Magyar Pedagógia messzemenően támaszkodni kíván mindazoknak a munkájára, akik ezekben a törekvéseiben támogatni kívánják és támogatni képesek. Annak ellenére, hogy határozottan fel kívánja vetni a neveléstudomány fejlődése szempontjából nem közömbös elméleti jellegű kérdéseket, és perspektívában tekintve ezzel is a közoktatásügy gyakorlati feladatait kívánja szolgálni azáltal, hogy a pedagógia fejlődésének ütemét gyorsítja, — távolról sem kívánja magát arra kárhoznatni, hogy csak a kutatók szűk köréhez, a szakmailag differenciáltabb érdeklődésűekhez szóljon. Hogy ezekhez szólni kíván, az természetes, a folyóirat jellegéből következik. Szólni kíván azonban általában a nevelők széles köréhez is. S itt nem valami ellentmondó igény kielégítésére törekszik. A nevelő-munka színvonalát ugyanis egy bizonyos ponton túl egyáltalán nem csak azzal lehet növelni, ha a gyakorlatban közvetlenül alkalmazható instrukciókkal támogatjuk, hanem ha meggyőző egzakt kutatásokkal általános törvényszerűségeket

tárunk fel, megfelelő szintű elméleti tanulmányokkal a kívánatos nevelési szemlélet kialakulása szempontjából nélkülözhetetlen eszmélkedéseket indítunk meg, s mindezzel hozzájárulunk a pedagógiai kultúra emelkedéséhez. Ezen az úton egyszersmind termékeny konzultáció is megindulhat az elmélet és gyakorlat között (amint ez bizonyos kutatási területeken már folyik is), mert tudományos szempontból jelentős elméleti felismerések egyáltalán nem csak szűk határok között lejátszó tudományos kísérletek és neveléstudományi kutatók által megírt elméleti tanulmányok útján szülehetnek, hanem a kellő pedagógiai tudatossággal tervezett és végzett gyakorlat tapasztalataiból történő következtetések útján is.

Az elmélet és gyakorlat közötti e termékeny „konzultáció”-nak különösen fel kell erősödnie olyan időszakban, amikor közoktatásügyünk páratlan arányú fellendülés és átalakulás előtt áll. Ilyen időszakban az átalakulás pedagógiai „költségei” a megfelelő szintű elméleti támogatással arányosan csökkenhetnek, s egyszersmind arányosan megrövidülhet az az időszak, mely valóra váltja közoktatáspolitikai irányelveink gyakorlatba való átültetését.

Abban a reményben indítjuk útjára az új Magyar Pedagógiát, hogy e nagy történelmi átalakulási folyamatban teljesíteni fogja azokat a feladatait, melyeket a magyar közoktatásügy állít eléje.

Шандор Надь:

«ВЕНГЕРСКАЯ ПЕДАГОГИКА» ПЕРЕД НОВЫМИ ЗАДАЧАМИ

Редактор намечает задачи, стоящие перед новым журналом. Важнейшие из них: способствовать оформлению единых, социалистических педагогических взглядов, оказать помощь выполнению школьной реформы, начавшейся в Венгрии, помогать Педагогической комиссии Академии Наук в согласовании научно-педагогических исследований в стране. Сознывая важность этих задач, редакция стремится поднимать и разрешать проблемы данных тем. Журнал помещает работы, выведенные дедуктивным путем из наших, общественно определенных воспитательных целей, работы, созданные путем анализа и обобщения педагогической практики, а также работы, дающие отчет о результатах педагогических исследований, проделанных применением точных и эффективных методов. Редакция попытается сгруппировать материал каждой четверти года вокруг какой-либо главной темы. Журнал регулярно помещает работы по истории педагогики и информирует о новейших результатах отечественной и зарубежной педагогики. Редакция надеется, что выполнением этих задач, новый журнал окажет действительную помощь развитию научного исследования и школьной практики.

Sándor Nagy:

NEW TASKS³⁷ AHEAD

The editor of the new Hungarian periodical *Magyar Pedagógia* outlines the tasks ahead: to promote the development of a uniform socialist pedagogical attitude, to contribute to the implementation of the reform of public education initiated now in Hungary and to fulfil the function of the Pedagogical Commission of the Academy, to wit, to coordinate research work in pedagogical sciences on a nation-wide scale. Aware of these tasks, the editorial board will endeavour to solve the relevant problems by publishing papers on the results of research work governed by our socially determined pedagogical objectives, based on the analysis and generalisation of pedagogical experience and on exact and efficient methods. In addition to this, abundant information will be given on the results in historical research and on the current conditions both in Hungary and abroad. The editors hope to make a worthy contribution both to scientific development and to practice.